

Nytt fylkesvåpen

Vedlegg

I vedlegget gis det utfyllende informasjon om forholdet til heraldikktradisjonen. Videre gis det utfyllende informasjon om

- Fylkeskommunens samfunnsoppdrag
- Målsettingene for den nye fylkeskommunen
- Agders geografi, historie og særtrekk
- Fylkeskommunens egenart som en politisk styrt organisasjon

1

Omtalen i vedlegget er basert på tilgjengelig informasjon via bl.a. lovdata.no, regjeringen.no, Store norske leksikon (snl.no) og utredningen «En ny region Agder?».

Heraldiske prinsipper

Fra 1. januar 2018 trer nytt regelverk om kommunevåpen og kommuneflagg i kraft. Det nye regelverket innebærer at den statlige godkjenningsordningen for fylkeskommunale flagg og våpen oppheves og at fylkestingene får eksklusiv kompetanse til å vedta flagg og våpen. Våpen og flagg skal derfor ikke lenger godkjennes av Kongen i statsråd.

I forarbeidene til loven understreker departementet verdien av våpen og flagg av god kvalitet. For å unngå forveksling med eksisterende kommunale eller fylkeskommunale våpen eller flagg, har Arkivverket opprettet en oversikt på sine nettsider. For å unngå forveksling med eksisterende varemerker eller design tas det sikte på å be Patentstyret gjøre en forundersøkelse av våpen og flagg før vedtak. Fylkeskommunene vil også gjøre en vurdering av faren for forveksling med norsk eller utenlandsk offentlig våpen eller internasjonale kjennetegn som er vernet av straffeloven § 165 bokstav b og 166.

Frem til 31.12.2017 var ordningen for godkjenning av kommune- og fylkesvåpen basert på langvarig forvaltningspraksis. Praksisen innebar at Arkivverket fungerte som rådgivende instans i forbindelse med utforming av nytt våpen og gav en rådgivende uttalelse til departementet før fylkesvåpen og fylkesflagg ble fastsatt av Kongen i statsråd. Selv om Arkivverkets tilrådning formelt sett ikke var bindende, fantes det ingen eksempler på søknader hvor Arkivverkets tilrådning ikke ble fulgt. Arkivverket har siden 1930-tallet blant annet lagt vekt på at våpenet skal ha enkle former, ett motiv og to farger og ledsages av en våpenbeskrivelse (blasonering). Prinsippene er nærmere forklart på Arkivverkets nettsted: <https://www.arkivverket.no/forvaltning-ogutvikling/kommunereform/kommunevapen>

I forbindelse med det nye regelverket la departementet til grunn at fylkeskommunenes behov for ekstern bistand og rådgivning tilsier at endringene ikke vil svekke den kommunale heraldiske tradisjonen, men snarere bidra til å opprettholde et levende miljø for kommunal heraldikk i Norge. I utgangspunktet legges det derfor til grunn at fylkesvåpenet bør ivareta heraldiske prinsipper og regler. I henhold til det nye regelverket har imidlertid fylkestingene eksklusiv kompetanse til å vedta flagg og våpen. Forslag som ikke tilfredsstillende tradisjonelle prinsipper kan dermed også bli tatt i betraktning av juryen og de politiske organer.

Universell utforming/kontrast

For å sikre god lesbarhet må all meningsbærende tekst og grafikk ha tilstrekkelig kontrast mot bakgrunnen. Dette er viktig for alle brukere, særlig under krevende lysforhold. De som trenger dette mest er svaksynte, dyslektikere og fargeblinde.

Se nærmere informasjon om universell utforming/kontrast fra Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) / Tilsyn for universell utforming av IKT:

Samfunnsoppdraget

Fylkeskommunen skal gi et fremtidsrettet tjenestetilbud til innbyggerne og sikre en helhetlig regional utvikling i samhandling med ulike aktører.

Målsettinger for den nye fylkeskommunen

Den nye fylkeskommunen gir mulighet til å skape noe nytt sammen. Slik kan verdien av fellesskapet bli større enn verdien av en sammenslåing i seg selv. Styrken med å diskutere regionens utfordringer i ett felles fylkesting, og muligheten til økt spisskompetanse i administrasjonen, vil være viktig for å kunne møte stadig mer komplekse problemstillinger.

Det overordnede målet med den nye fylkeskommunen må være å understøtte regionplanens hovedmål om å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv for bosetting og næringsutvikling både i kystsonen og i de indre distriktene.

Andre viktige målsettinger med en den nye fylkeskommunen er å

- forsterke samhandlingen regionalt, øke gjennomslaget nasjonalt og bedre utnytte mulighetene internasjonalt
- sikre et godt tjenestetilbud i hele regionen, herunder et desentralisert utdanningstilbud
- arbeide for at hele regionens behov ivaretas med hensyn til den fremtidige utvikling av de tre sykehusene i regionen
- arbeide for at hele regionens behov ivaretas med hensyn til den videre utbygging av kommunikasjonene i landsdelen
- bidra til bedre levekår, bl.a. gjennom mestring, deltagelse, inkludering og likestilling, tilgang til kompetent arbeidskraft og styrket samhandling på folkehelseområdet
- forsterke demokratiet på regionalt nivå gjennom økt dialog, deltagelse og interesse
- bidra til å utvikle det regionale folkevalgte nivået slik at regionen kan ta på seg nye oppgaver og den samfunnsutviklerrollen som Meld. St. 22 (2015-2016) skisserer

Utredningen «En ny region Agder?» er tilgjengelig på <http://regionagder.no/utredning/>.

Geografi og historie

Som geografisk område omfatter Agder sørlandskysten og dal- og heistrøkene innenfor. Dagens Agderfylker ble opprettet i 1685 da daværende Agdesiden amt ble delt i to, og amtene Nedenes (nåværende Aust-Agder) og Lister og Mandal (nåværende Vest-Agder) ble opprettet. I 1919 ble betegnelsen amt endret til fylke. Samtidig fikk begge Agderfylkene sine nåværende navn.

Opprinnelig var Agder navnet på kyststrekningen fra munningen av elven Sira i vest til Rygjarbit – dagens Gjernerstangen – som stikker ut i Skagerrak nord for munningen av Sønedeledfjorden sørvest for den nåværende fylkesgrensen mellom Telemark og Aust-Agder. I middelalderen tilsvarte Rygjarbit grensen mellom Eidsivating/Borgarting og Gulating. De nåværende fylkesgrensene til Rogaland og Telemark bygger dermed på den gamle avgrensningen av Agder.

Navnet Agder har usikker tolkning. Navnet kan være en avledning av øgd, «være skarp», altså «landet som stikker ut i havet». Navnet kan også ha sammenheng med det norrøne ordet for sjøgang: «landet ved det urolige havet». Folket i Agder ble kalt egder.

Den yngre betegnelsen Sørlandet ble brukt fra begynnelsen av 1900-tallet, og refererte opprinnelig til kyststrekningen i de to fylkene.

En bærekraftig utvikling

Agder har naturgitte forutsetninger, beliggenhet og et næringsliv som gir store muligheter for videreutvikling. For flertallet er landsdelen et godt sted å vokse opp, bo og arbeide i. Regionen består av verdifulle utmarksområder, mange bygdesamfunn og tradisjonsrike kystbyer. Den generelle samfunnsutviklingen er positiv.

Folketallet i regionen øker. Som i resten av landet kommer befolkningsveksten i hovedsak i tettstedene. Den nye fylkeskommunen må arbeide for å utvikle hele regionen gjennom å understøtte de komparative fortrinn i de respektive geografiske områdene. En ny region vil bedre mulighetene for å se regionen i sammenheng med hensyn til bo- og arbeidsmarkedssituasjonen. Dette vil bidra til at eksterne effekter av vedtak lettere kommer til syne i beslutningssystemet.

For flertallet er Agder et godt sted å vokse opp, bo og arbeide i. Landsdelen har likevel særlige utfordringer når det gjelder viktige levekårsindikatorer. Den nye fylkeskommunen kan bedre mulighetene for samordning av folkehelsearbeidet.

Klimahensyn skal være et overordnet krav i alle regionale og lokale samfunnsbeslutninger. Klimautfordringene overskrider fagområder, forvaltningsområder og geografiske grenser. For det regionale nivået er det vesentlig å se vegutbygging og kollektivtransport i sammenheng med bo- og arbeidsmarkedsområdene.

Næringsliv

Jord- og skogbruk

Klimaet i kyststrøkene har gitt mulighet for en allsidig planteproduksjon med et betydelig innslag av hagebruk, særlig grønnsaker og bær. Hovedvekten i jordbruket ligger likevel på melkeproduksjon og allsidig husdyrhold. Hagebruket foregår nesten i sin helhet i kystkommunene. Skogen er av særlig betydning i de indre skogbygdene.

Fiskeri

Fisket drives som kystfiske på lokale fiskestammer og til havs etter reker, torsk og makrell som utgjør de viktigste slagene. Havbruk er en næring i vekst. Det drives oppdrett av laks, og også produksjon av blåskjell. Skalldyrfisket er viktig.

Energi

Agder har en betydelig vannkraftproduksjon, i det vesentlige i Arendals- og Otravassdraget, Mandalselva og Sira.

Turisme

Agderfylkene er sommerferiefylkene fremfor noen. Skjærgården er tett bebygd med hytter og ferieanlegg. Det er også betydelig vinterturisme i den nordlige delen av Setesdal (Hovden), og i tilknytning til turistsentre og alpinanlegg bl.a. i Sirdal, Kvinesdal og Åseral.

Bergverk

Den ytre del av regionen har et mangfold av malm- og mineralforekomster, og var kjent som den mest jernrike regionen sønnafjells med betydelig bergverksdrift på 1700- og 1800-tallet.

Industri

Industrien ligger i stor grad langs kysten. Produksjon av verkstedsprodukter dominerer. Flere av bedriftene leverer høyteknologisk utstyr til forsvarsindustri, skipsfart og offshorevirksomhet, medisinsk forskning og kommunikasjons- og energisektoren.

Samferdsel

Det er bred enighet om det overordnede transportnett i Agder. Dette er over lengre tid illustrert med et anker hvor E18, E39, rv 9 og rv 41 er de sentrale riksvegene som binder regionen sammen med resten av landet.

Sørlandsbanen går gjennom fylkene og følger i hovedsak en bane som går parallelt med den sørlandske breksjen et stykke inn fra kysten.

Sjøtransport av gods har en viss betydning; fylket har rutefart på kysten og mellom Norge og utlandet. Kjevik flyplass har i tillegg til en rekke innenlandske forbindelser også internasjonal trafikk.

Den nye fylkeskommunen

En politisk styrt organisasjon

Fylkeskommunen er det regionale folkevalgte styringsnivået i Norge. Fylkeskommunen er politisk styrt og ledes av et fylkesting som velges i allmenne valg for fire år. Som offentlig myndighetsorgan har fylkeskommunen en selvstendig status både i forhold til det statlige fylkesmannsembetet og i forhold til kommunene innenfor fylkets grenser.

Rollen som samfunnsutvikler

Regionreformen skal legge til rette for samordnet oppgaveløsning og sektorovergrepene i regionene. I samarbeid med andre aktører vil den nye fylkeskommunen bidra til å skape en helhetlig og ønsket utvikling for regionen gjennom områder som samfunns- og arealplanlegging, klima og miljøvern, folkehelse, kompetanse, kultur, ressursforvaltning, samferdsel og næringsutvikling. Å være samfunnsutvikler innebærer å formulere mål og å skape oppslutning om strategier for å nå disse målene.

Tjenester

Fylkeskommunene har bl.a. ansvar for videregående undervisning, fylkesveger, kollektivtrafikk og tannhelsetjeneste. Den regionale samfunnsutviklerrollen inkluderer dessuten oppgaver bl.a. med hensyn til klima, kultur, kulturminnevern og folkehelse.

Den nye fylkeskommunen vil få ansvar for til sammen 18 videregående skoler. I tillegg ivaretar SMI-skolene retten til opplæring og spesialpedagogisk hjelp for elever i sosiale og medisinske institusjoner.

Transportnett i Agder kan illustreres med et anker hvor E18, E39, rv 9 og rv 41 er de sentrale riksvegene som binder regionen sammen med resten av landet.

Det er 29 tannklinikker i tannhelsetjenesten i Agder.